

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו שבת פרשת בהעלותך תשע"ח לפ"ק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון אלף ל"ז

בסעודה שלישית

ויבקש שיתפלל עליו, הרי הוא באמונתו הנכזבה יאמין, כי התלמיד חכם הוא הקרוב אל ה', וישימהו ממוצע בינו ובין השי"ת, על דרך זה לא תועיל תפלתו, ולזה אמרו חז"ל (שבת קיט:): המבזה תלמיד חכם אין רפואה למכתו.

ופירש בזה מה שאמר אהרן למשה, אל נא תהי כמת, אשר בצאתו מרחם אמו ויאכל חצי בשרו (יב-ב), כי אהרן נתיירא אשר גם מרים יהא דינה כמבזה תלמיד חכם, ולזה אמר למשה רבינו ע"ה אל נא תהי כמת, כשאר מבזה תלמיד חכם שאין רפואה למכתו, וביאר הטעם, כי המבזה תלמיד חכם על ידי בזיונו נפרד הגוף מן הראש ואיננו עמו נפש אחת, אבל מרים זאת הלא אחותך היא, ומטעם זה אכתי היא כחלק ממשה, ויכול לבקש רחמים עליה, וזה שאמר אשר בצאתו מרחם אמו. ולולא היתה מבזה, היתה לה קריבה כפולה עמך, האחד מצד שאתה הראש והשני מצד שהוא שאר בשר, ועתה כי ביזתה אותך, ויאכל חצי בשרו, אבל בכל זאת החצי האחרת לעולם קיימת ע"כ.

ובשו"ת חתם סופר (חאו"ח סי' קסו) כתוב וז"ל, כי דרך להעמיד מליץ בין מלך להדיוט, כשאינן ההדיוט חשוב וספון לפני המלך, או אינו יכול להטעים דבריו כראוי, ויען ישראל לפני מלכאכי השרת, ואינם צריכים מליץ לפני אוהבם ית"ש, והוא מקבל בסבר פנים יפות אפילו בלשון עלגים וגמגום, אם כן המליץ הלז אינו אלא קטנות אמונה חלילה. אך כל ישראל שותפים וגוף אחד ונפש אחד,

ויאמר משה שש מאות אלף רגלי העם אשר אנכי בקרב, ואתה אמרת בשר אתן להם וגו' (יא-כא). ויש להבין למה כינה את ישראל כאן בלשון הזה, שש מאות אלף רגלי. ולא עוד אלא שקראם בלשון יחיד רגלי בחירי"ק, ולא אמר רגלי בניקוד ציר"י. וגם אריכות הלשון 'אשר אנכי בקרב', הלא כל הדיון היה על עם ישראל, ודי לומר העם 'הזה'.

גם לבאר מאמרם (שבת קו:): חכם שמת הכל קרוביו. ופריך הכל קרוביו סלקא דעתך, ומשני אלא אימא הכל כקרוביו, הכל קורעין עליו הכל חולצין עליו וכו' ע"כ. וצריך ביאור למה תיאר את החכם שהכל הם כקרוביו.

ונראה בהקדם דברי החתם סופר (בפרשתנו ליקוטים קב). לבאר מה שאמרו חז"ל (בבא בתרא קטז:). דמי שיש לו חולה בתוך ביתו ילך אצל תלמיד חכם ויבקש עליו רחמים. ויש לדקדק מאי שנא זה ממה שאמרו חז"ל (ירושלמי ברכות טא-ט) לא תצווח לא למיכאל ולא לגבריאל כי אם קרא יתני ואנא עני יתיך. אמנם האמת המלאך שאני, שאין לו חיבור עמנו, נראה כממוצע, אבל התלמיד חכם מקרב ישראל הוא, מאחר שנפש ישראל אחת, והזקן ונשוא פנים הוא הראש, והראש באדם בו ההרגש לכל מכאובי הגוף מכף רגל עד קדקד, נמצא כי התלמיד חכם מרגיש הצער של כל נפש מישראל. אמנם כל זאת במי שהתלמיד חכם הוא אצלו הראש, אבל המבזה תלמיד חכם ובעת צרתו יבוא

ביתך ע"כ. והנה איש ואשה שזכו שכינה שרויה ביניהם (סוטה יז.) [שהרי חלק את שמו ושיכנו ביניהם, יו"ד באיש וה"א באשה] ע"ש. ואם כן בעת הנישואין משימין בביתם שם ה', ואז חלה הברכה, ועל כן שפיר אמרו, ושמו את שמי על בני ישראל, ואני אברכם.

ולכאורה יש להבין דהא אכתי אין השם שלם, שנכתב הוי"ה, ובהבית אין שם אלא שם י-ה. ויש שכתבו שעל ידי הכתובה שכותבין ביניהם, אותיות כתב-וה, נשלם השם במילואו. ולכן נאמר (בראשית כה-ו) ולבני הפלגשם, וברש"י חסר כתיב, דנשים בכתובה, פלגשים בלא כתובה (סנהדרין כא.), והיינו 'פלג שם' (ספר אור הגנוז פ' פקודי בשם הגר"א). ויש שכתבו שמצות פריה ורבייה הוא בן עם בת, כנגד אות ו"ה, והם משלימין את השם.

וי"ש לומר עוד, כי המילוי של אות יו"ד שבאיש, הוא גם כן עולה י', והמילוי של אות ה"א שבאשה, הוא א', ואם כן שם י"ה במילואו עולה כמספר שם הוי"ה. וכאשר הבית בנוי בפנים ובחוץ מלא ביראת ה', אז שורה שם ברכת ה' בשם הוי"ה במילואו. וזהו שהתחיל ברכת כהנים, 'כה' תברכו את בני ישראל, כי עיקר הברכה חל רק אחר שנשא אשה, אשר בהאיש יש אות יו"ד שבמילואו הוא כ"ף, ובאשה יש אות ה', וזה נרמז בתיבת 'כה'. ועל זה מסיים ושמו את שמי על בני ישראל, שזהו בשעת הנישואין שמתאחד אז בהבית שם הוי"ה, ואני אברכם.

והיום בבוקר נפל פסוקא בפ"י, הודו לה' קראו בשמו, הודיעו בעמים עלילותיו (תהלים קה-א). והכוונה כי בזמן כזה שהאבות רואים איך בניהם בונים מחדש בית שתהא בה השראת השכינה, כמה הודאה הוא חייב ליתן למקום על חלקו. וזהו הודו לה' קראו בשמו, שבעת הנישואין מתאחד שם ה' בהבית יחד, אשר עתה מושיב ה' יחידים ביתה, ומתחבר האות יו"ד עם האות ה"א, והודו לה' בעת קראו בשמו. והודיעו בעמים עלילותיו, כמה עלילות הזמין ה' לזה, סיבות מסיבות שונות עד שכל אחד מוצא זיווג, ויש להודות ולהלל את שם ה' על חסדו. ■

וכשאחד מצטער גם חבירו מרגיש ועמו מצער, ועל דרך זה המתפלל על חבירו צריך שיחלה עצמו עליה (ברכות יב:), פירש שיראה שגם הוא חולה. וכיון ששניהם בצער, טוב יותר שיכנס הראש משיכנס הרגל, על דרך משל התלמיד חכם הוא הראש, והמצטער שהוא עתה שרוי בדין הוא בבחינת רגל וקצת נזוף, טוב להכניס הראש, כיון ששניהם בעלי דברים ולא כמליץ בעד אחר ע"כ.

ולכן כאשר משה התעצם להתפלל עבור ישראל שמצטערים שהם חסרים בשר. ולכאורה למה לא מבקשים הם עצמם מאת ה', ולמה הם פונים אל ממוצע. על כן אמר משה לה', שש מאות אלף ירגלי העם אשר אנכי בקרבו, הם כולם הרגלים שלי, שכלל ישראל היא קומה שלימה, ומשה הוא הראש, והפחותים המה הרגלים, אשר צערם הוא גם צערי, וככה יאות שהראש יבקש רחמים על הרגלים, ואין הם לוקחים ממוצע אחר כמו מלאכי מעלה, רק הם פונים אלי, אשר אנכי בקרבו, אנכי מדובק עמהם יחד, דוגמת אברי הגוף עם הראש, ולכן אני מבקש עבורם.

ועל כן אמרו שחכם שמת הכל קרוביו, כי אדם קרוב אצל עצמו, והכלל ישראל עם חכמיה המה מקושרים, הראש עם אבריו, ועל כן החכם נחשב כקרובו. אך לפעמים אנו רואין שאין כל הכלל ישראל מקושרים עם החכם, ויש שמבזין החכם, ולא מחשיבו כקרובו, ועל כן פריך 'הכל' קרוביו סלקא דעתך. ומשני שהן אמת שבחיי החכם יתכן שאין כולם מחשיבין אותו, אבל כאשר קורעין עליו וחולצין עליו, אז כבר נעשו הכל קרוביו, הם מכירים האמת ומתאווננים שאבדו את ראשם.

*

ולשמחת חתן וכלה יש לומר, הנה ברכת כהנים מתחלת, כה תברכו את בני ישראל (במדבר ו-כג), ומסתיימת ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם (ו-כו). ובפשוטו יש לומר כי אמרו חז"ל (יבמות סב:) כל אדם שאין לו אשה שרוי בלא ברכה, דכתיב (יחזקאל מד-ל) להניח ברכה אל